

Original Article

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับ คณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วัฒนพร พัฒนภักดี^{1*}, พินิติ รตนนานุกูล², มนัส บุญประกอบ³ และ อรลักษณ์ แพร่ตกุล⁴

¹ นิสิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา) ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

* Corresponding author: wattanap@swu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิธีการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างคือคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการฝึกอบรม แบบสอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรม และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบของวิลค็อกซัน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา: พบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 4 วัน หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้มีความเหมาะสม สอดคล้อง สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ได้ หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่าผลสัมฤทธิ์ของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฝึกอบรม ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการดำเนินการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ว่าการดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสม และความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ คณาจารย์ควรได้รับการพัฒนาด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมครั้งนี้มีประโยชน์เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทดลองปฏิบัติ ทำให้เห็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกอบรมครั้งนี้เหมาะสม และสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนในคณะเภสัชศาสตร์ได้

Thai Pharm Health Sci J 2008;3(2):277-285[§]

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายด้าน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)¹ เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และต่อเนื่องมายังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.

2545 - 2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อไป ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ พัฒนากำลังคนโดยการสร้างสรรค์ นวัตกรรมและองค์ความรู้ ให้มีความสำคัญกับการศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยปฏิรูปการผลิต และการพัฒนาครู

[§] 13th year of Srinakharinwirot Journal of Pharmaceutical Science

อาจารย์ให้มีศักยภาพสูงขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนให้มีทักษะความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และประกอบอาชีพได้ในอนาคต รวมทั้งศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปเพื่อไปรับใช้ประเทศชาติ จึงต้องเน้นคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการศึกษานอกจากความมั่นใจ ความตั้งใจเรียนของตัวผู้เรียนเองแล้ว คุณภาพนั้นยังขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนด้วย ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสามารถของอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบในการทำงาน คุณภาพและศักยภาพในการผลิตและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการอีกด้วย ในสถาบันการศึกษาต้องมีอาจารย์ที่มีความรู้ และรู้จักแสวงหาศึกษาข้อมูลความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งจำเป็นต้องมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม รู้จักนำทฤษฎีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน

บทบาทของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาจึงสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องถ่ายทอดความรู้ และเป็นนักพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาอาจารย์จึงช่วยให้อาจารย์มีโอกาสนในการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ปรับปรุงเจตคติของอาจารย์ต่อหน่วยงาน รับรู้ เรียนรู้เทคนิคการปฏิบัติงาน การส่งเสริมความสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อร่วมงานเพื่อให้อาจารย์สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น และที่สำคัญคือด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ที่ดี ในการผลิตบุคลากรออกไปเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ด้วยสภาพสังคมและวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้อาจารย์ต้องเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545² มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวทางการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาจารย์ยังต้องพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จัดเป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตเภสัชกร คณาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์จบการศึกษาในสาขาเภสัชศาสตร์ หรือสาขาทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งไม่ได้เรียนทางการศึกษามาก่อน และจากการสัมภาษณ์คณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 11 คน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน ตัวคณาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี แต่ยังขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นแบบบรรยายที่อาจารย์เป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียน ซึ่ง ไพฑูรย์ สินลารัตน์³ และรายงานการวิจัยของ พันศักดิ์ พลสารมัย และคณะ⁴ ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาคณาจารย์ในประเด็นการพัฒนาเทคนิคกระบวนการสอนปรับจากการบรรยายให้สามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้หลากหลาย ประกอบกับคณะเภสัชศาสตร์ต้องการบัณฑิตที่มีศักยภาพหลายด้าน กล่าวคือเป็นผู้สามารถเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการคิด สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงวิชาการได้ รู้จักแหล่งข้อมูล และรู้จักการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาสำคัญคืออาจารย์ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาผู้เรียน ขาดวิธีการในการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ด้วยตนเอง มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและความสามารถอย่างเพียงพอที่จะดำเนินชีวิต และสามารถพัฒนาตนเองต่อไปได้ในอนาคต

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาอาจารย์ โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดหรือพัฒนาความรู้ ทักษะ และปรับเจตคติ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องประกอบกัน การฝึกอบรมนั้นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กร สำหรับองค์กรทางการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การฝึกอบรมสามารถพัฒนาบุคลากรในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้ดีทั้งกระบวนการจึงจะส่งผลดีต่อการพัฒนานิสิตได้เต็มตามศักยภาพโดยแท้จริง กล่าวคือ คณาจารย์ต้องมีความรู้ความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครู อาจารย์โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังเช่น ยุวดี ภาวชา⁵ ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล พบว่าอาจารย์พยาบาลที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการ

จัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม และหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมต่อไปได้

มงคล หวังสถิตวงศ์⁶ ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนวิชาทฤษฎีสำหรับอาจารย์ที่สอนวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา พบว่าหลักสูตรที่ได้มีความเหมาะสมคณาจารย์ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

วิยะดา รัตนสุวรรณ⁷ ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของอาจารย์พยาบาล พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของอาจารย์พยาบาล มนสิข ลิขิตสมบุรณ์⁸ ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรม และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนได้

อมรา เขียวรักษา⁹ ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่อง การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม มีเจตคติต่อการประเมินผลตามสภาพจริงอยู่ในเกณฑ์ดี สามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้จริง นพเก้า ณ พัทลุง¹⁰ ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลแบบบูรณาการสำหรับครูในโรงเรียนเอกชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลแบบบูรณาการสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลแบบบูรณาการ

จากตัวอย่างของการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญจำเป็นและมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเน้นวิธีการจัดการเรียนการสอน 4 วิธี ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบอภิปราย การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ทั้งนี้หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวจะ

เป็นประโยชน์สำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ในการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์จำเพาะดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยพิจารณาจาก 2.1) ผลสัมฤทธิ์เรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2.2) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรม 2.3) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการดำเนินการฝึกอบรม และ 2.4) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม

การศึกษานี้มีขอบเขตของดังต่อไปนี้ 1) หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 4 วัน ประกอบด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1.1) “ครูคือใคร...ใครคือครู” เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.2) “วัดและประเมินผลนั้นเป็นอย่างไร” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเลือกใช้วิธีการ และเครื่องมือวัดและประเมินผลที่นิยมใช้ในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ การทดสอบ การให้ทำรายงานและการนำเสนอ การสังเกตพฤติกรรม และการทดสอบภาคปฏิบัติ 1.3) “แผนเดิน หรือแผนนิ่ง” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้จักวิธีการวางแผน และเขียนแผนการจัดการเรียนการสอน 1.4) “วิธีสอนที่ฉันสนใจ” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอน 4 วิธี ได้แก่ การเรียนการสอนแบบอภิปราย การเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มทดลองเรียนในหัวข้อ “ความรู้พื้นฐานนาโนเทคโนโลยี” ด้วยวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน 4 วิธี 1.5) “ลองวางแผนดูจะได้รู้ว่าทำอะไร” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้จากการทดลองเรียนที่ได้จากหน่วยที่ 4 มาวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามวิธีที่กลุ่มได้ทดลองเรียนในประเด็นเรื่อง “ผลิตภัณฑ์สุขภาพ” 1.6) “ลองสอนดูแล้วจะรู้ว่าฉันทำได้” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มนำแผนการจัดการเรียนการสอนในประเด็นเรื่อง “ผลิตภัณฑ์สุขภาพ” มาทดลองจัดการเรียนการสอนให้ผู้เข้ารับ

การฝึกอบรมคนอื่น ๆ ด้วยวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนครบทั้ง 4 วิธีการ 1.7) “หลากหลายวิธีสอนกับการวางแผน” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ความเข้าใจในวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 วิธีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง 1.8) “เพื่อนช่วยดู ครูช่วยชี้แนะ” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำเสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนตามที่วางแผนไว้ในหน่วยที่ 7 วิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนอื่น ๆ ช่วยแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ 1.9 “บอกหน่อยได้ไหม คุณมีความคิดเห็นอย่างไร” เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกที่มีต่อการฝึกอบรม และสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม

ประชากรในการศึกษานี้ คือ คณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 61 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี ปีการศึกษา 2550 จำนวน 16 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ระยะเวลาในการทำวิจัย ระหว่างเดือน มิถุนายน 2550 ถึง เมษายน 2551

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง วิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ ตัวแปรตาม ได้แก่ ก) ผลสัมฤทธิ์เรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ข) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรม ค) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการดำเนินการฝึกอบรม และ ง) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม

การศึกษานี้มี**สมมติฐานการวิจัย**มี 4 ประเด็นดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์เรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในระดับสูง กิจกรรมมีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการดำเนินการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ว่าการดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสม และ 4) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมเป็นในลักษณะต่อไปนี้ 4.1)

เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ 4.2) หลักสูตรฝึกอบรมมีประโยชน์ และ 4.3) หลักสูตรฝึกอบรมช่วยให้คณาจารย์นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนี้มีพื้นฐานของ**แบบแผนการวิจัย**ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และแบบแผนในการทดลองใช้หลักสูตรเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (One group pretest-posttest design)

เครื่องมือการวิจัยมี เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ซึ่งใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งใช้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 30 ข้อ ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีสอดคล้องมากกว่า 0.5 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.3-0.8 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 2) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรม 3) แบบสอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรม และ 4) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม

การดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรนี้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนาโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการสร้างหลักสูตร ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร ได้ศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลพื้นฐานมาเป็นแนวทางในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้กับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 16 คน โดยดำเนินการดังนี้ 1) เตรียมหลักสูตรฝึกอบรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบสอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรม และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม 2) ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์คณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล 3) ดำเนินการฝึกอบรม โดยใช้เวลาฝึกอบรมจำนวน จำนวน 4 วัน ที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างวันที่ 1 - 4 เมษายน 2551 ในระหว่างดำเนินการฝึกอบรมมีการสุ่มคณาจารย์จำนวน 10 คนเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล

4) เมื่อการฝึกอบรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมโดยการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล สอบถามความคิดเห็นในการดำเนินการฝึกอบรมเป็นรายบุคคล และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows version 11.5 และโปรแกรมสำเร็จรูป MS Excel software ในการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถสรุปเป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้ 1) ได้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับคณาจารย์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ 2) ผลการใช้หลักสูตร ซึ่งได้แก่ ความคิดเห็นของตัวอย่างคณาจารย์ที่เข้าร่วมการศึกษาต่อกิจกรรมการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม ความสำคัญของการฝึกอบรม และผลสัมฤทธิ์ของการฝึกอบรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การพัฒนาและได้มาซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีขั้นตอนการพัฒนา คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การออกแบบและจัดทำโครงร่างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผล การทดลองใช้หลักสูตร หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การประเมินผล กำหนดการฝึกอบรม และหน่วยการเรียนรู้จำนวน 9 หน่วย ใช้ระยะเวลาฝึกอบรม 4 วัน หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้มีความเหมาะสม สอดคล้อง และสามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สรุปได้ 4 ประการดังนี้ ก) ผลสัมฤทธิ์ของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 18.31 และ 20.56 ตามลำดับ (คะแนนเต็ม 30) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.94 และ 2.71 ตามลำดับ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้การทดสอบของวิลค็อกซัน

(Wilcoxon matched-pairs signed ranks test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรม ผลจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่พึงพอใจในระดับสูงต่อกิจกรรมการฝึกอบรม แต่ละกิจกรรมไม่น่าเบื่อ สนุกสนาน กิจกรรมการฝึกอบรมมีประโยชน์และเหมาะสมกับการฝึกอบรม

ค) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการดำเนินการฝึกอบรม เห็นว่าการดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.00 - 4.75 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.29 - 0.81 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 หมายถึงเห็นด้วยมาก ว่าการดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสม

ง) ความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรม จากผลการสัมภาษณ์ พบว่าคณาจารย์เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมครั้งนี้มีประโยชน์ ได้ทดลองปฏิบัติจริง และได้นำไปใช้ในการวางแผนการสอนในหัวข้อที่รับผิดชอบ ทำให้เห็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับการฝึกอบรมนั้นเหมาะสมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของคณะเภสัชศาสตร์

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อศึกษาถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ในคณะเภสัชศาสตร์ พบปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือคณาจารย์ผู้สอนขาดเทคนิคการสอน และคณาจารย์มีความสนใจที่จะพัฒนาวิธีการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแมคคินนอน (MacKinnon)²² ที่กล่าวว่าปัจจัยจูงใจในการพัฒนาอาจารย์ประการหนึ่ง คือ ต้องการที่จะพัฒนาวิธีการสอน จากการสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่คณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสนใจ พบว่าคณาจารย์สนใจวิธีการจัดการเรียนการสอน 4 วิธี ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบอภิปราย^{11,12,13,23} การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง^{12,13} การจัดการเรียนการ

สอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก^{13-16,24,25,26} และการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน¹⁷⁻²⁰ ซึ่งทั้ง 4 วิธีนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำเป็นร่างหลักสูตรฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการใช้หลักการของการเรียนรู้จากประสบการณ์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องฝึกปฏิบัติจริงเป็นกลุ่มย่อย ได้ทดลองจัดการเรียนการสอน และนำร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง แสดงว่าร่างหลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้นำมาปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร และนำบางหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปศึกษานำร่องกับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 3 คน นำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้น ได้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ประกอบด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ เริ่มต้นจากการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นความสำคัญของอาจารย์ในบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอน พื้นฐานของการจัดทำแผนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน การทดลองสอน และนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อที่ตนเองรับผิดชอบ ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมครั้งนี้ เมื่อนำหลักสูตรที่ได้ไปทดลองใช้กับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างวันที่ 1 - 4 เมษายน พ.ศ. 2551 การฝึกอบรมใช้เวลา 4 วันติดต่อกัน ตั้งแต่ 8.30-16.30 น. รวมเวลาในการฝึกอบรม 28 ชั่วโมง ในการฝึกอบรมมีการแจกเอกสารประกอบการฝึกอบรม และใช้กิจกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกอบรมเน้นการทำกิจกรรมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้ทดลองปฏิบัติและนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่^{21,27,28} หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นนี้คำนึงถึงความต้องการธรรมชาติของคณาจารย์ เน้นการฝึกปฏิบัติ เป็นผลให้หลักสูตรฝึกอบรมที่ได้มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งปฏิบัติงานด้านการสอนมาไม่เกิน 10 ปี ได้จริง

สำหรับผลการใช้หลักสูตรนั้น ผลสัมฤทธิ์ของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน และหลังการฝึกอบรมคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.03 และร้อยละ 68.53 ตามลำดับ จะเห็นว่าการคะแนนค่อนข้างต่ำ เนื่องจากช่วงเวลาก่อนการฝึกอบรมต่อเนื่อง

กัน 4 วัน และการฝึกอบรมเน้นให้คณาจารย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมในลักษณะการปฏิบัติจริงทำให้เนื้อหาสาระในเชิงทฤษฎีบกพร่องบ้าง ในกิจกรรมการฝึกอบรมเน้นให้คณาจารย์สามารถนำไปประยุกต์ใช้มากกว่าภาคทฤษฎี เอกสารประกอบการฝึกอบรมค่อนข้างมากทำให้คณาจารย์ไม่มีเวลาทบทวนความรู้ในเชิงทฤษฎีได้มากพอ และมีการทดสอบภายหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดลง ทำให้คณาจารย์ไม่ได้มีโอกาสทบทวนความรู้ ควรมีช่วงเวลาระยะหนึ่งหลังจากการฝึกอบรมเพื่อให้คณาจารย์ได้อ่านเอกสารประกอบ และทบทวนความรู้ก่อน

ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกิจกรรมการฝึกอบรมที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น คณาจารย์ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อกิจกรรมการฝึกอบรมเนื่องจากเป็นกิจกรรมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์เป็นส่วนใหญ่ เน้นให้คณาจารย์ได้ทดลองปฏิบัติ และนำหัวข้อที่รับผิดชอบในการสอนมาเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม ทำให้คณาจารย์เห็นถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริงทำให้คณาจารย์มีความสนใจ และไม่เบื่อหน่าย

ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่า การดำเนินการฝึกอบรมมีความเหมาะสม แต่เนื่องจากการฝึกอบรมใช้เวลา 4 วันต่อเนื่องกัน คณาจารย์ส่วนใหญ่มีการท้อแท้ จึงเห็นว่าเวลาในการฝึกอบรมค่อนข้างนาน และการฝึกอบรมจัดที่คณะเภสัชศาสตร์ซึ่งเป็นที่ทำงานปกติ ทำให้คณาจารย์บางคนปลื้มตัวไปทำภารกิจอื่น ๆ ของคณะเภสัชศาสตร์ กิจกรรมบางอย่างต้องรอผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำให้เสียเวลาไปส่วนหนึ่งจึงต้องลดกิจกรรมบางส่วนลง และคณาจารย์บางคนก็มีโอกาสเข้าร่วมได้ไม่ครบทุกหน่วยการเรียนรู้

ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็นของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้จากการสัมภาษณ์ คณาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องการนำประโยชน์จากความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน สามารถที่จะวางแผนการจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น รู้จักวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายขึ้น และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกอบรมนั้นสามารถที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของคณะเภสัชศาสตร์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพันธ์ศักดิ์ พลสร้อย และคณะ⁴ ที่สรุปว่าการสอนในระดับอุดมศึกษาควรยึดหลักในการรู้จักการวางแผนการสอน และวิธีการสอนที่หลากหลาย ตระหนักว่าการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และงานวิจัยของรอสส์ และคณะ²⁵ ที่เห็นว่าคณาจารย์

ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ และควรได้นำไปทดลองปฏิบัติโดยนำไปใช้สอนจริง คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดให้มีการฝึกอบรมทางด้านการจัดการเรียนการสอน หรือทางด้านการศึกษาย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และการฝึกอบรมควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี

ผลการศึกษา นำมาสู่ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้ สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนั้น คณะเภสัชศาสตร์ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ โดยเฉพาะคณาจารย์ใหม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คณาจารย์มีความรู้ความสามารถไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และควรส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อพัฒนาคณาจารย์ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เรียนมากยิ่งขึ้น และตอบสนองตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 30 ที่ว่า ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) การนำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมาบ้าง และควรมีหัวข้อที่รับผิดชอบต้องสอนชัดเจน 2) ระหว่างการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องเตรียมประเด็น หรือหัวข้อที่รับผิดชอบในการสอนมาล่วงหน้า เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน 3) ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรจัดในช่วงปิดภาคการศึกษา หรือเป็นช่วงที่คณาจารย์มีเวลาในการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง 4) วิทยากรในการฝึกอบรมควรมีประสบการณ์ และสามารถให้คำแนะนำได้ ควรมีจำนวนเพียงพอกับผู้รับการฝึกอบรม และสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างใกล้ชิด 5) สถานที่ในการจัดฝึกอบรมต้องมีอุปกรณ์ที่สามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้ มีแหล่งข้อมูล หรือมีฉะนั้นจะต้องเตรียมข้อมูลเสริมอื่น ๆ ให้เพียงพอต่อกิจกรรมการฝึกอบรม 6) การนำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปใช้กับคณาจารย์ในคณะวิชา หรือสาขาวิชาอื่น ๆ ควรประยุกต์หัวข้อ กรณีศึกษา ประเด็นที่ใช้ในกิจกรรมฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ เช่น พื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง ประสิทธิภาพสอนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น

ท้ายที่สุด ผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับคณาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ หรือคณาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ที่ไม่เคยผ่านการศึกษาวិชาทางศึกษาศาสตร์ หรือ ครุศาสตร์มาก่อน ควรติดตามผลในการนำความรู้เรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอน ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริง ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในเรื่องวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอื่น ๆ ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใดแบบหนึ่งในเชิงลึกยิ่งขึ้น ควรติดตามผลต่อนิสิตในการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และท้ายสุด ควรสนับสนุนให้คณาจารย์ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทำการศึกษาทางการศึกษาจากการนำความรู้ในการฝึกอบรมไปทดลองใช้ (คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีแผนการจัดฝึกอบรมการวิจัยทางการศึกษาให้กับคณาจารย์ ในปีการศึกษา 2551)

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 12 มิถุนายน 2550, ที่ <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=62>)
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: น.4-5,13-14.
3. ไพฑูรย์ สินลารัตน์. การพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. จุฬารัตน์ 2545;12(4):4-5,10,12.
4. พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย, วลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. การพัฒนาการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร. อรุณการพิมพ์, 2543: น. 37-45, 93.
5. ยุติ ภาขา. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล. ปริญญาโท การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.
6. มงคล หวังสถิตวงษ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนวิชาทฤษฎีสำหรับอาจารย์ที่สอนวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา.ปริญญาโท การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.

7. วิยะดา รัตนสุวรรณ. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของอาจารย์พยาบาล. ปรินญาณินทร์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
8. มนสิข สิทธิสมบุรณ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
9. อมรา เขียวรักษา. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับครูวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา. ปรินญาณินทร์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
10. นพเก้า ณ พัทลุง. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง "การจัดการเรียนรู้และการประเมินผลแบบบูรณาการ" สำหรับครูโรงเรียนเอกชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสาร รุสมีแล. 2549;27(3):14-20.
11. ทิศนา ขัมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร. ด้านสหวิทยาการพิมพ์, 2548: น.222,347-348.
12. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544: น.19-21,66-67, 100-101,109-111.
13. ไพฑูรย์ สินลารัตน์. เทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร. ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543: น.20-22,32-38.
14. ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์. แพทยศาสตรศึกษา ก.ข.. กรุงเทพมหานคร. พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2547: น. 85-89.
15. วลี สัตยาชัย. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รูปแบบการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร. บัณฑิต, 2547:น.10-13,16-32,51-61.
16. มณฑรา ธรรมบุศย์. การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). วิชาการ 2545;5(2):11-17.
17. จรัส สุวรรณเวลา. การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน. (สืบค้นข้อมูล วันที่ 22 มิถุนายน 2550, ที่ <http://www.senate.chula.ac.th/research-based.htm>)
18. ไพฑูรย์ สินลารัตน์. การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐานประมวลบทความ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547: น.3-6,13-16,26-28.
19. ทิศนา ขัมมณี. การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548: น.6-15.
20. ไพศาล สุวรรณน้อย. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน: การพัฒนาสู่มหาวิทยาลัยวิจัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2549;29(3-4):16-26.
21. จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. พี. เอ. ลีฟวิ่ง, 2544: น.2-4,34-35.
22. MacKinnon GE III. An Investigation of pharmacy faculty attitudes toward faculty development. *Am J Pharm Educ* 2003;67(1):49-71.
23. Brookfield Stephen D, Preskill S. Discussion as a way of teaching: tools and techniques for university teachers. Buckingham. SRHE and Open University Press, 1999: pp.17-20.
24. Margetson D. Why is problem-based learning a challenge. In: Boud D, Feletti G (eds.). The challenge of problem-based learning. 2nd ed. London. Kogan Page, 1999: pp.36-44.
25. Ross LA, Crabtree BL, Theilman GD, Ross BS, Cleary JD, Byrd HJ. Implementation and refinement of a problem-based learning model: A ten-year experience. *Am J of Pharm Ed* 2007;71(1). (Accessed on April 17, 2007, at <http://www.ajpe.org>)
26. Wood DF. ABC of learning and teaching in medicine problem based learning. *BMJ* 2003;326: 328-330.
27. Brown G, Atkins M. Effective teaching in higher education. New York. Methuen & Co, 1998: pp.2-5.
28. Smith C, Hofer J, Gillespie M, Solomon M, Rowe K. Report summary: How teachers change: A study of professional development in adult education. National Center for the Study of Adult Learning and Literacy (NCSALL). 2003. (Accessed on April. 17, 2007, at <http://ncsall.net/fileadmin/resources/research/report25a.pdf>)

Development of a Training Course: Instructional Methods for Instructors at the Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University

Wattanaporn Phattanaphakdee^{1*}, Pinit Ratananukul², Manus Boonprakorb³ and Ornlaksana Paeratakul⁴

¹ Doctoral student (Science Education), Science Education Center, Srinakharinwirot University

² Faculty of Science, Srinakharinwirot University

³ Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

⁴ Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University

* Corresponding author: wattanap@swu.ac.th

ABSTRACT

Objective: To develop a training course on various instructional methods for instructors at the Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University and to study the effect of the developed training course on a selected group of instructors.

Method: The research sample, selected by purposive sampling, was 16 voluntary instructors who taught in the faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University, during the academic years of 2007 – 2008. The research instruments were the training course which focused primarily on four instructional methods (discussion, self study, problem-based, research-based learning), the achievement test, the interview forms on instructors' opinion towards the training activities and the course content, and the instructors' opinion questionnaire. The obtained data were presented as mean and standard deviation. Wilcoxon matched-pairs signed ranks test and content analysis were used in data analyses.

Results: 1) The 4-day training course on various instructional methods for a group of instructors at the Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University was successfully conducted. The training course, containing 9 learning units, was found to be suitable for training selected instructors. 2) There was a statistically significant difference at the level of 0.05 between the post-test and pre-test achievement scores. The participating instructors were satisfied with the training activities and they expressed positive attitudes towards the training process. In addition, the participating instructors reported their opinions about the training course as follow: the instructional methods were academically important, instructors should be generally trained on various instructional methods so as to be used in their practical teaching, the instructional methods described in this training course were appropriate and should be acquainted by all faculty members in the Faculty of Pharmacy.

Thai Pharm Health Sci J 2008;3(2):277-285[§]

[§] 13th year of Srinakharinwirot Journal of Pharmaceutical Science